

помилки не лише при її здійсненні, але і на пізніших етапах (стадіях) кримінального провадження, дозволяє стверджувати про те, що процесуальні способи виправлення помилок на досудовому слідстві утворюють єдину цілісну систему, покликану забезпечити законність здійснення кримінального судочинства.

До криміналістичних методів усунення помилок відносяться: переоцінка інформації, раніше оціненої невірно; здобуття пропущеної інформації з того ж джерела за допомогою проведення повторних слідчих (розшукових) дій; відміна оперативно-розшукових доручень; здобуття інформації з нових джерел, оскільки первинна безповоротно втрачена, за допомогою проведення додаткових слідчих (розшукових) дій.

Важливим питанням при виявленні та усуненні слідчих помилок є питання про суб'єктів, які мають на це право. Правом виявляти помилки мають: слідчий, керівник слідчої групи, начальник слідчого відділу, прокурор, слідчий-суддя, сторона захисту.

Слідчі помилки можуть бути виявлені перш за все самим слідчим. Це відбувається, по-перше, при аналізі і переоцінці слідчої ситуації. Необхідність в такій переоцінці може виникнути при визначенні шляхів розслідування і плануванні початкового етапу розслідування, коли виявляється, що дані про слідчу ситуацію не стикуються, носять суперечливий характер і тим самим породжують сумніви у вірності оцінки ситуації.

По-друге, помилки можуть бути виявлені на будь-якій стадії слідчої дії: при його підготовці, здійсненні і оцінці отриманих результатів.

По-третє, помилки можуть бути виявлені при аналізі ходу і результатів слідчої дії. Мета такого аналізу і полягає у встановленні, в чому була помилка, яка призвела до цього результату.

По-четверте, помилки можуть бути виявлені при формуванні доказової бази у провадженні, коли перевіряється допустимість доказів.

Нарешті, по-п'яте, помилки можуть бути виявлені слідчим при складанні підсумкових процесуальних документів.

Шляхи оптимізації співпраці окремих суб'єктів криміналістичної діяльності у галузі міжнародного співробітництва

Сокиран М.Ф., провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем експертно-криміналістичного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ ННПФЕКП НАВС, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

Україна з перших років своєї незалежності почала активно входити в сферу міжнародного співробітництва, одним з елементів якого є спільні з іноземними державами дії по боротьбі зі злочинністю.

У сучасних умовах посилення транснаціонального характеру злочинності більшість осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів на території окремої держави, намагаються уникнути відповідальності, переховуючись в іншій країні. Відтак, зусиль однієї чи навіть декількох держав виявляється недостатньо для забезпечення належної протидії злочинним проявам. Одним із пріоритетних шляхів вирішення цієї

проблеми є ефективне міжнародне співробітництво з питань процесуальної і криміналістичної діяльності з розслідування кримінальних правопорушень, шляхом укладення міжнародних угод щодо екстрадиції, кримінального провадження в порядку перейняття, визнання та виконання вироків іноземних держав, передачі засуджених тощо.

Прокурори, як одні із суб'єктів практичної криміналістичної діяльності, у межах своєї компетенції здійснюють співробітництво з спеціалізованими міжнародними організаціями, прокуратурами і відповідними компетентними органами зарубіжних країн. Генеральна прокуратура України приймає участь у розробці міжнародних договорів України, заключає угоди з питань правової допомоги.

Основними формами міжнародного співробітництва прокуратури України є: надання правової допомоги у цивільних, сімейних і кримінальних провадженнях; підготовка висновків і пропозицій про доцільність укладання нових і приєднання до чинних угод про правову допомогу; організація заходів міжнародного характеру (переговорів, експертних нарад, семінарів, конференцій тощо); підготовка довідкових, аналітичних та інформаційних матеріалів і підсумкових документів про необхідність проведення заходів міжнародного характеру.

Найбільш важливим напрямком міжнародного співробітництва органів прокуратури є надання правової допомоги. Зміст правової допомоги включає підготовку і передачу до іноземних правоохоронних органів і судових установ, а також виконання на їх прохання звернень (клопотань, доручень, запитів) про: проведення процесуальних дій (виконання слідчих (розшукових) дій, вручення документів, передачу предметів, надання документів тощо); екстрадицію (видачу) осіб; передачу кримінальних проваджень.

Прокуратура надає правову допомогу, зокрема з питань: розслідування правопорушень в економічній та зовнішньоекономічній діяльності; охорони навколишнього середовища; додержання законів про державний кордон і митну справу; розслідування кримінальних правопорушень; розшуку підозрюваних, обвинувачених, а також відправлення етапом заарештованих та засуджених осіб; видачі осіб, які вчинили злочин; розшуку осіб, які пропали безвісти; розшуку викраденого майна і повернення незаконно придбаних предметів і цінностей; використання архівних матеріалів, що не пов'язані з державною таємницею; реабілітації жертв політичних репресій; виконання вироків, відносно осіб засуджених судами інших держав.

З прийняттям нового КПК України порядок надання та одержання міжнародної правової допомоги (міжнародне співробітництво) в кримінальних провадженнях потребує оптимізації співпраці таких суб'єктів криміналістичної діяльності як слідчі та прокурори. Але таке співробітництво може бути плідним та ефективним за умови визначеного переліку дій, здійснюваних у порядку надання правової допомоги, систематизації міжнародних-правових норм, що регулюють міждержавні правовідносини у цій сфері, уніфікації кримінального права шляхом приведення його норм у єдину систему для країн-учасниць міжнародної співпраці.

Актуальним була і продовжує залишатися проблема своєчасного і якісного виконання слідчих доручень, як письмових документів правового характеру, які є основними інструментами здійснення міжнародного співробітництва по наданню правової допомоги у кримінальних провадженнях. Аналіз практики дозволяє виявити найбільш характерні порушення, зокрема, відповідно до положень Мінської конвенції кожен аркуш документа, у тому числі й протоколу слідчої (розшукової) дії, має бути завірений гербовою печаткою, подібним порушенням є неправильний переклад протоколів слідчих (розшукових) дій, складених при виконанні міжнародного слідчого доручення, мають місце й факти, коли не всі документи окремих доручень перекладаються на мову запитуваної Сторони, імена і прізвища підозрюваних, свідків вказуються з перекладами, але без оригінального їх написання, порушується процесуальна форма, передбачена КПК України, відсутність посилання на конкретний міжнародно-правовий документ, як підставу виконання міжнародного слідчого доручення тощо.

Повне незнання актів, що регламентують міжнародне співробітництво, порядку оформлення міжнародних слідчих доручень, значне навантаження слідчого, приводить до витрачання дорогоцінного часу, наданого законом (а він скоротився з 2 місяців до 1).

Процесуальний порядок, підстави і форми міжнародного співробітництва вимагають серйозного правового та організаційного забезпечення.

Для оптимізації співпраці у галузі міжнародного співробітництва таких суб'єктів криміналістичної діяльності, як слідчі і прокурори вважаємо за необхідне: проведення зустрічей, переговорів, конференцій та семінарів; реалізацію проектів і програм співпраці з метою удосконалення механізмів та процедур надання правової допомоги й обміну досвідом; встановлення та розвиток контактів з компетентними установами іноземних держав і міжнародними організаціями; удосконалення договірної бази співробітництва шляхом укладання міжвідомчих угод, які стосуються компетенції прокуратури, та участі у підготовці міжнародних договорів України у галузі правової допомоги у кримінальних провадженнях, а також чинного законодавства з цих питань; створення відділу чи відділення в складі ГСУ, яке буде безпосередньо займатися міжнародним співробітництвом та якісно виконувати свої обов'язки.

Загальні положення процесуального керівництва за досудовим розслідуванням

Столітній А.В., доцент кафедри процесуального керівництва та підтримання державного обвинувачення Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук

Процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням вбачається як ефективний спосіб забезпечення законності дій та рішень органів досудового розслідування та реалізації визначених Конституцією України відповідних наглядових повноважень.